

16.39x23.24	1	12	עמוד	מקור ראשון - כותרת	14/07/2017	59348969-3
שחרית - מכון חשיבה ועשיי - 51090						

תהלה פרידמן

ביחד, אבל לבד

פולמוס ההדתה הוא חלק מתהליך ההתבגרות וההתפתחות של מדינה צעירה. העיקר שלא ניתקע בו

אך יש אפשרות שלישית: לקבל לעומק את המגוון והשונות כעובדה שאינה בת שינוי, ולכונן שותפות בין הקבוצות. לא מדובר בשותפות מלאה, חובקת כול וללא הרף, אך היא כן תיעשה מתוך כבוד עמוק למסורות ולשפות של המרחב הישראלי. עלינו לכונן ברית ייעוד לחברה הישראלית ולעם היהודי, שהוא השבט החמישי.

מפא"י חדשה היא אפשרות קצרת ימים. סופה יהיה בהכרח כמו זה של מפא"י, כי החברה שלנו מגוונת ועמוקה מכדי שגור כל להתיר אותה בכור כלשהו בלי לשרוף, להזיק ובעיקר ליצור ניכור, התנגדות ועיזבה של הרבה אנשים מצוינים שתייאשו מהמצב כאן.

פדרציית המיעוטים הנרדפים היא האפשרות שבמסגרתה מתנהלת ירוש"לים. זו אפשרות בעייתית, שמקשה על כל התקדמות, ודורשת השקעת אנרגיה רבה במאבקים פנימיים. למדינת ישראל היא עלולה להיות מסוכנת ממש, מכיוון ששאלות של סולידריות לאומית עוסקות ביכולת לקיים כאן צבא וביטחון.

לכן יש לנו בעצם רק אפשרות אמיתית אחת. היא מתישה, מסוכנת מאוד ולא ברור כיצד תיראה מבחינה פוליטית, אך היא האפשרות היחידה שבטוח הארוך הינה ברת קיימא. עלינו לבנות כאן שותפות שווה, מכבוד ואמיתית, שלא מנסה לשנות אף קבר צה אלא מקבלת את השונות התרבותית ואף מטפחת אותה. תהיה זו שותפות שבמסגרתה יתנהלו "שיחות" חינוכיות וזהותיות בתוך כל שבט בנפרד, אך גם שיח משותף. כך היא תקיים שיווי משקל עדין בין ה"ביחד" ל"בנפרד". לאפשרות הזאת חסרה עדיין שפה בהירה יותר, אך היא הולכת ומתהווה.

פולמוס ההדתה הוא שלב חשוב בדרך לשם. כרגע יש בו הרבה כאב וכעס ופחות מדי קונסטרוקטיביות, אבל כנראה אין דרך אחרת. העיקר שלא ניתקע בו. זה בסדר להגדיר את הנפרד, ובלבד שבמ"קביל נבנה את המשותף ואת השותפות. יש לנו המון עבודה.

בשאלה מה השלב הבא: מה קודה אחרי שסיים הפכו למגוונים? מה נעשה כעת, אחרי שהסתיימה ההתפרקות לשבטים?

יש לנו שלוש אפשרויות. הראשונה היא שתיווצר כאן מפא"י חדשה, קבוצה שתראה בעצמה ואחרים יראו בה מנהיגה הקובעת את הטון. הקבוצה הזו תנקוט מאמץ מתמשך להנחיל לישראל כולה את עולם הערכים "שלנו", ולהאמין שב"סופו של יום כולם יראו את האור הגדול ויהיו "כמונו". כרגע הציונות הדתית עושה קולות כאלה באמצעות הגרעינים התורניים ועמותות הזהות והחינוך למי-

את בוקר יום העצמאות האמריקני, 4 ביולי, העברתי עם קבוצה מ'קרן וקסי' נר', המטפחת מנהיגים יהודים בכל רחבי ארה"ב. במקרה הזה היא הביאה מאתיים מאנשיה לסיור בארץ שמטרתו ללמוד על "ארבעת השבטים". "אנחנו בני שבטים", אמרתי להם, "כשאתם הייתם בני שמונים פרצה מלחמת האזרחים. אני מקווה ומאמינה שלא תהיה בישראל מלחמת אחים, אבל בירור פנימי נוקב וכוזב - סוג של מלחמת תרבות - בהחלט מתרחש כאן. מכך אני לומדת שזה כנראה קשור לגיל של המדינה ולשלב ההתפתחות שלה".

פולמוס ההדתה, שלא נרגע כבר שרבי עיים, הוא דיון חשוב לא כי הטענות נכונות או שגויות, אלא כי הוא חלק מתהליך שאנחנו עוברים ואולי - הלוואי שכך - יתברר ככנייה של ממלכתיות חדשה.

הייתה לנו ממלכתיות אחת, בצלמה ודמותה של מפא"י. בגלל תהליכים דמוגרפיים, כלכליים וגם עולמיים היא איננה עוד. כשהיא התפרקה החליפה אותה הרבי תרבותיות ששלחה אותנו לחגוג מסורות פרטניות ולהשתבלל בתוך השבט - 'עבר' זה ערביתי', 'זגורי אימפריה', 'שטיסל' או 'סרוגים', למשל.

עכשיו הגיע תור החילונים להבין שהם שבט - לא הגמוניה או ברירת מחדל, אלא עוד שבט. זו קבוצה חשובה מאוד, אבל רק קבוצה. זה בעצם פולמוס ההדתה: החילונים הבינו שיש להם מסורת ושפה שיקרה להם, והם מבקשים להגן עליהן ולחגוג אותן. לכן הם לא מוכנים שאחדים יחנכו אותם, ומבקשים להקפיד על מה שילדיהם שומעים ונחשפים אליו, ועם מי הם לומדים - בריוק כמו בעולם הציוני-דתי או החרדי.

זה שלב חשוב, וכנראה אי אפשר לדלג עליו. הוא לא נעים, הוא בועט, הוא קצת אלים ו"אנטי", אבל הוא כנראה הכרחי. כשקבוצה מגדירה מה היא כן, היא גם מגדירה מה היא לא - ככה זה.

אז היכן היא הממלכתיות? הרי פולמוס ההדתה מסמן עוד שלב בהתפרקות הממלכתיות ועוד צעד לכיוון מדינה רבת-תרבותית. ובכן, הממלכתיות החדשה קשורה

יש לנו שלוש אפשרויות. הראשונה היא שתיווצר כאן מפא"י חדשה. השנייה היא המשך מלחמת הכול בכול. אבל יש גם אפשרות שלישית: לקבל לעומק את המגוון והשונות כעובדה שאינה בת שינוי, ולכונן שותפות בין הקבוצות. לא שותפות חובקת כול, אך כן כבוד עמוק למסורות ולשפות של המרחב הישראלי

ניהם, וכן בדרכים נוספות. אך זה בהחלט נעשה בעבר, ויכול להיעשות גם בעתיד, מכיוונים אחרים.

האפשרות השנייה היא המשך מלחמת הכול בכול, ללא הפסקה כלל. זהו מאבק מתמשך על כוח, תקציב ונרטיב. במצב כזה תקום חברה שהיא פדרציה של מיעוטים, ואף אחד אינו רואה בה את עצמו כמבוגר אחראי. אף אחד לא מרגיש בה בטוח, וכולם מאיימים ומאוימים כל העת.